

Toekomstvisie gemeente Oldambt: reactie van de Stichting Landschap Oldambt.

Onze visie op de vraag waar de gemeente over 10 jaar staat sluit heel wel aan bij het ontwerp van de gemeenten. Alleen: wij hebben dat ontwerp nog even getoetst aan twee nuchtere Groninger wijsheden. De eerste is “Te kennen nait poesten en hollen meel in mond.” Je zult keuzes moeten maken. En de tweede is: “Nait soezen, moar doun!” Als je die keuzes gemaakt hebt dan moet je die ook rigoreus en consequent uitvoeren.

De fundamentele keuze is: kiezen voor een ontwikkeling die aansluit bij de bestaande kwaliteit en kracht van het gebied, zijnde: een uniek landschap, rust en ruimte, een schoon milieu, fluuster en duuster, authenticiteit, gelegen aan de boorden van ons Werelderfgoed. In economenjargon: het gaat om in Nederland schaarse goederen, die alleen maar schaarser zullen worden. Dat vertegenwoordigt een aanzienlijk kapitaal dat vermarkt kan en moet worden. Alles wat dat kapitaal aantast laat je achterwege; alles wat dat kapitaal in het verleden onnodig aanvrat en makkelijk hersteld kan worden, herstel je. “Nait soezen, moar doun!”

In onze toekomstvisie voor het hele Oldambt is de wissel omgezet van sluipende verrommeling en aantasting van de karakteristieke openheid van het landschap en de linten naar behoud, herstel en verantwoorde ontwikkeling. Samen met naburige gemeenten is het kloeke besluit genomen het landschap van de Dollardinbraken en de aanpalende linten tot Beschermd Landschapsgezicht te verklaren. Deze nationale primeur deed het beeld van het Oldambt definitief kantelen van een probleemgebied in een nationale parel. Een systematische opknapbeurt van het landschap heeft alle onnutte, oneigenlijke stoffering verwijderd zodat het authentieke karakter weer in al zijn strakke helderheid en openheid beleefd kan worden. De transparantie van de linten is hersteld, de monumentale bebouwing en beplanting wordt creatief gekoesterd. Duurzame landbouw krijgt alle grootschalige ruimte die hij nodig heeft. Agrariërs worden financieel gestimuleerd bij hun aanzienlijke inspanningen op het gebied van natuurbeheer en instandhouding van monumentale erven en gebouwen. Gebiedseigen bouwen wordt gestimuleerd.

Grootschalige landbouw blijft een drager van economische activiteit en van het open landschap. Daarnaast vermarkt je een stuk onderbenut kapitaalgoed voor wonen en hoogwaardige recreatie en je creëert een biotoop voor vogelsoorten op de rode lijst, een eldorado voor bootjesvolk, voor rustzoekers, voor vogelaars en voor moderne consumenten die op zoek zijn naar karakter en authenticiteit in een snel vervlakkende wereld. Wie dat nog te bieden heeft, en dat heeft het Oldambt, heeft een “USP” in jargon: een *unique selling point*. Wees er zuinig op!

Wat opvalt in de Toekomstvisie zijn de prachtige plaatjes van het gebied, bebouwd en onbebouwd, van de nieuwe gemeente Oldambt. Hieruit spreekt liefde voor het landschap en de bebouwing. In optimistische bewoordingen worden de ambities van de nieuwe gemeente beschreven. De visie wordt realistisch genoemd, er worden kansen en bedreigingen genoemd, sterke punten en punten die aandacht behoeven. Toch ontbreken een aantal belangrijke punten die aandacht behoeven, evenals kansen en bedreigingen.

p. 22. Wat aandacht vraagt

Hier ontbreekt de aantasting van het landschap van het Oldambt: bijvoorbeeld door mestsilos, foliemestbassins langs de wegen, de geur van de intensieve veehouderij, verkeerd geplaatste catalogusschuren die het uitzicht over het weidse landschap blokkeren, op de verkeerde plaats geplante en slecht onderhouden bosjes, productiebossen en wegbeplantingen die het uitzicht belemmeren, verval van leegstaande monumentale boerderijen, de verdichting van de linten waardoor de transparantie van het landschap verdwijnt als gevolg van het dichtgroeien of dichtbouwen van de doorzichten, etc.

Sommige plaatsen in het Oldambt vallen op door nieuwe, onaantrekkelijke dorpscentra. Als men meer bewoners wil aantrekken, zal ook de kwaliteit van de gebouwde leefomgeving in de dorpen moeten verbeteren, waarbij het streven moet zijn om kwalitatief waardevolle nieuwe bebouwing zo in te passen in de bestaande bebouwing, dat het dorpsgezicht aantrekkelijker wordt.

p. 24. Wat is een kans vanuit de samenleving en de economie?

Hier ontbreekt het unieke open akkerlandschap van de graanrepubliek met zijn vergezichten. Dit landschap doet het altijd goed bij de promotie van het Oldambt, zoals ook weer blijkt uit de prachtige foto's van het weidse landschap in deze Toekomstvisie. Dit landschap trekt bezoekers en bewoners aan.

Ook ontbreekt als kans de nog aanwezige kwaliteit van de monumentale en historische bebouwing: kerken, molens, boerderijen, woonhuizen ook afgebeeld op de foto's in deze Toekomstvisie. Het wijzen in de PR op deze bijzondere en karakteristieke bebouwing vergroot de kansen op het aantrekken van beter gesitueerde bezoekers en bewoners.

p. 26. Wat is een bedreiging?

Hier ontbreken als bedreiging de ontwikkelingen in de landbouw: de schaalvergroting en de toename van het aantal bedrijven in de intensieve veehouderij. Niet-grondgebonden veehouderij dient uit het buitengebied geweerd te worden: het brengt vrijwel geen werkgelegenheid, belast de infrastructuur en het milieu en brengt aanzienlijke schade toe aan de aantrekkelijkheid van het gebied voor wonen en recreëren. Het is belangrijk dat schaalvergroting goed wordt ingepast in het landschap. Als men de graanrepubliek wil propageren dient er vooral ruimte te komen voor grote akkerbouwbedrijven.

Ook een bedreiging is de crisis waardoor de verleiding groot is goedkope oplossingen te zoeken voor woningbouw, infrastructuur en andere voorzieningen, terwijl duidelijk is dat alleen voorzieningen van goede kwaliteit dit gebied aantrekkelijk zullen maken als woon- en verblijfsgebied.

p. 36. Profiel (Waar staat de gemeente over tien jaar?)

Landschapontwikkeling, herstel van karakteristieken en van de herkenbaarheid van de ontstaansgeschiedenis in het landschap, herstel van vervallen bebouwing, landschappelijke inpassing: allemaal uitstekende plannen.

p. 44. Doelen: eigentijdse graanrepubliek

Goede voorstellen:

4. Herstel cultuurhistorisch waardevol gebouwd erfgoed. Mooi plan.
5. Als landbouw vergroot en industriële activiteiten gaat ondernemen, moet goed worden nagedacht over de locaties en de logistiek. Hoe? Landbouw en natuur in onderlinge samenhang versterken. Hoe? Dat blijft vaag. Bijgeplante herindelingsbosjes, niet duidelijk wat daarmee moet gebeuren; relatie historie en landschap niet overal even gaaf: geen voorstel tot herstel. De begrenzing van de verschillende landschapstypen zou beter kunnen. Dit alles blijft vaag, waarschijnlijk door de conflicterende belangen van natuur, landbouw en herstel van het cultuurhistorisch waardevolle landschap. Er wordt niet gesproken over herstel van de karakteristieken van het landschap.
Bij de belangrijkste overlegpartners hoort zeker de SLO.

p. 46.

7/8. Nieuwe bedrijven en durfprojecten stimuleren; wel zou men kritisch moeten zijn ten aanzien van de kwaliteit van nieuwe bedrijven en zorg voor goede inpassing in het landschap om de kwaliteit van het landschap te behouden.

p. 50

Naast 2.2 zouden 2.3 en 2.4 ook prioriteit moeten krijgen, al was het alleen al voor het aantrekken van nieuwe bewoners en bezoekers. Bij 2.4 moet staan *agrarisch landschap en natuurlandschap*. Het grootste deel van het grondgebied van de gemeente is agrarisch landschap (194 km²), naast water (61,6 km²) en natuur en bos (16,4 km²). Verbetering van het agrarisch landschap zal dus het meeste resultaat hebben. Het landelijk gebied en de woongebieden moeten veel aantrekkelijker worden om nieuwe bewoners te trekken. Daarom ook een prioriteit maken van 4.2 en 4.3: het aantrekkelijker maken van de gebouwde leefomgeving. Zonder deze maatregelen zal marketing (4.1) geen resultaat hebben. De gemeente kan in 4.2 en 4.3 een actieve rol spelen. Alles samen zou de status van een Beschermd Landschapsgezicht (BLG) serieus moeten worden overwogen voor het gebied van de Dollard-inbraken en de aanpalende linten.

Bijlage 2: algemene doelen

2. Openbare ruimte en wegen in goede conditie houden en aanpassen aan de primaire functie. Scheiding van verkeersdeelnemers wordt hier genoemd, een goed idee: verkeersaantrekkende bedrijven zoveel mogelijk bestaande industrieterreinen, het buitengebied alleen toegankelijk voor minder intensief en recreatief verkeer.

Bij de A7 zorg (blijven) dragen voor handhaving en herstel van de openheid: het is nog een van de laatst overgebleven, redelijk gave snelwegpanorama's van Nederland.

p.70

De rol van de kritische burger als bedreiging is onduidelijk. Een kritische burger zou ook bij de kansen gerekend worden. Zou een ambitieuze gemeente als Oldambt de kritische burgers niet juist moeten gebruiken om zijn ambities te verwezenlijken?

Conclusie

Er zijn veel goede bedoelingen verwoord in dit rapport, ook als het gaat over het open landschap van het Oldambt, maar als het gaat om behoud en herstel van het landschap, dan worden er geen concrete maatregelen genoemd. Behoud, herstel en verbetering van het landschap is ten onrechte niet opgenomen bij de prioriteiten.

Stichting Landschap Oldambt

11 december 2009